Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijalausunto eduskunnan talousvaliokunnalle 23.05.2018

E 29/2018 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje eduskunnalle komission tiedonannosta sekä ehdotuksista vuosia 2021-2027 koskevaksi Euroopan unionin monivuotiseksi rahoituskehykseksi

Komissio antoi 2.5.2018 ehdotukset EU:n seuraavaksi rahoituskehykseksi vuosille 2021-2027. E-kirjeellä informoidaan eduskuntaa edellä mainitusta komission tiedonannosta sekä Suomen alustavista kannoista.

Komissio antaa vielä erikseen politiikkasektoreita koskevat yksityiskohtaiset lainsäädäntöehdotukset alkaen toukokuun lopulta, kesäkuun puoliväliin mennessä. Nämä täydentävät monilta osin nyt annettuja ehdotuksia. Sektorikohtaisista ehdotuksista annetaan eduskunnalle erilliset U-kirjelmät.

Tiedonannossa komissio toteaa unionin olevan uuden dynamiikan ajassa ja suurten haasteiden - kuten teknologisen, demograafisen ja ilmastonmuutosten – edessä. Komissio pitää haasteina myös työttömyyttä, uusia turvallisuusuhkia ja muuttoliikettä ja pyrkii rahoituskehysehdotuksella vastaamaan näihin haasteisiin. Kokonaisuutena rahoituskehyksestä pyritään saamaan aiempaa nykyaikaisempi, yksinkertaisempi ja joustavampi. Ehdotuksessa painotetaan erityisesti eurooppalaista lisäarvoa ja toimien tuloksellisuutta.

STM katsoo, että keskeisiä työelämä- ja tasa-arvonäkökulmia löytyy erityisesti rahoituskehysehdotuksen Yhteenkuuluvuus ja arvot –otsakkeesta, johon on alustavasti suunnattu yhteensä yli 392 miljardia euroa. Otsakkeeseen sisältyy Euroopan aluekehitysrahasto (200,6 mrd. euroa), koheesiorahasto (41,4 mrd. euroa ja uudistettu Euroopan sosiaalirahasto (ESR+) (89,7 mrd. euroa), joiden yhteenlasketuiksi määrärahoiksi esitetään 331,7 mrd. euroa. Komission mukaan koheesiorahoitus laskisi n. 7 % nykykauteen verrattuna. Todellisuudessa vähennys näyttäisi kuitenkin olevan suurempi. Vuoden 2018 hinnoilla tarkasteltuna rahoitus vähenisi EU27 maille arviolta 10 %. Rahoitustasojen luotettava vertailu kehyskausien välillä on haasteellista kehyksen muuttuneen rakenteen johdosta.

STM katsoo, että on tärkeää pyrkiä syöttämään politiikkasektoreita koskeviin yksityiskohtaisiin lainsäädäntöehdotuksiin niin Suomen vahvuuksia kuin koko EU-alueen yhteisiä kipukohtia sosiaalisten oikeuksien pilarin osa-alueiden näkökulmasta, jotta kansallinen rahoituksen saanti saadaan mahdollisimman hyväksi. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari on komission, jäsenmaiden ja Euroopan parlamentin yhdessä hyväksymä viitekehys ja uusi lähestymisprosessi, joka parantaa työ- ja elinoloja Euroopassa. Pilarin periaatteet ja oikeudet asettuvat kolmen osa-alueen ympärille: (1) yhtäläiset mahdollisuudet ja pääsy työmarkkinoille, (2) oikeudenmukaiset työolot ja (3) sosiaalinen suojelu ja sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen pilarin tavoitteita on sisällytetty eurooppalaiseen ohjausjaksoon.

Rahoituskehysehdotuksessa huomioitava muutos on se, että komissio esittää koheesiopolitiikan varojenjakokriteereihin merkittäviä muutoksia. Tiedonannon mukaan koheesiovarojen pääasiallinen jakokriteeri on suhteellinen bruttokansantuote (per capita), mutta sen rinnalle tuodaan muita tekijöitä, kuten työttömyys (erityisesti nuorisotyöttömyys), ilmastonmuutos sekä maahanmuuttajien vastaanottaminen/kotouttaminen. STM katsoo, että rahoituksen jakokriteerien osalta on lisäksi yleisemmin selvitettävä Suomelle edullisimpia kriteerejä, ml. väestön ikääntymiseen liittyvä mahdollinen kriteeri.

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Tiedonanto ei sisältänyt tyhjentävää listaa jakokriteereistä, eikä siten myöskään tietoa kriteerien keskinäisistä painotuksista. Nämä keskeiset yksityiskohdat selkiytyvät politiikkasektoreita koskevien yksityiskohtaisten lainsäädäntöehdotusten myötä alkaen toukokuun lopulta, sekä jatkoneuvottelujen myötä.

Näissä neuvotteluissa STM pitää tärkeänä mahdollisuutena sitä, että esimerkiksi laajennettuun Euroopan sosiaalirahastoon (ESR+) kootaan sosiaaliseen ulottuvuuteen liittyviä teemoja mukaan lukien terveys, toiminta-, työ- ja työllistymiskyvyn lisääminen, maahanmuuttajien integraatio, sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. STM pyrkii vaikuttamistyössään edistämään näiden huomioimista myös osana muita rahastoja sekä rahoituskehyksen poikkileikkaavia teemoja.

STM pitää tärkeänä, että keskusteltaessa koheesiopolitiikasta Suomi on edelläkävijänä tunnistamassa, että koheesiopolitiikka on aidosti laaja-alainen kokonaisuus ja että sosiaalinen koheesio on ehto kasvun ja talouden koheesiolle. Suomen näkökulmasta koheesiopolitiikka on keskeinen keino edistää kasvua, osallisuutta, sukupuolten tasa-arvoa, työllisyyttä ja osaamista koko unionin alueella.

Lisäksi maakunta- ja sote-uudistuksen toimeenpano on rakenneuudistus, jonka tavoitteena on parantaa palveluiden yhdenvertaista saatavuutta ja lisätä elinvoimaa ja hyvinvointia kaikkialla Suomessa. Suomen saantotavoitteiden tulee tukea kansallisten rakenneuudistusten toimeenpanoa ja hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri rahasto-ohjelmia. Rakenneuudistusten etenemistä ja onnistumista seurataan myös merkittävänä osana eurooppalaista ohjausjaksoa.

Mahdolliset lisätiedustelut:
Erityisasiantuntija Antti Hautaniemi; antti.hautaniemi@stm.fi; p. 02951 63462